

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Quaestio quarta, De B. Maria Virgine

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

surrectionem Christum; aliquibus fortasse argumentis accusationem suam utcumque confirmasset; eo, puta, quod ex afflicta Origeni sententia depositi in Sole Christi corporis & humanitatis peti poterat.

Verum in Origenianarum lucubratorum reliquiis manifesta alterutrius hæreseos vestigia nusquam reperi. Itaque vel ex ipsius dictis tale aliquid consequi crediderunt ejus aduersarij, vel in ijs extabat Operibus quæ verustate abolita sunt. Quemadmodum autem nullus suppetit Origenis locus, unde accusationi huic fides fieri possit; ita vix ullus extat, unde facile dilui illi possit. Nonnulla quidem coëgit Halloxius, sed infirma & leuia, & ad rem parum apposita, qualis est solennis illa Homiliarum Origenis clausula: *Domino Iesu Christo, cui est gloria & imperium in sacula saculorum*. Scripserat enim Græce Origenes: *εις του αιωνος του αιωνος*. at vocibus illis non unam esse significationem, nec semper æternitatem sine carentem notari infra probabimus.

Ac Theophilus quidem nescire se dicit unde insaniam ejusmodi Origenes hauserit. Ego vero liquido jurare possum hæc Apostoli quæ leguntur 1. Cor. 15. 24, & seq. perperam accepta, causam Origeni erroris hujus dedisse, si modo ei adhaesit: nam & in eadem inde sententiam impulsi sunt Marcellus, & popularis ejus Photinus; & alterius quoque confingendi dogmatis ab Ecclesiæ decretis absoni causam inde Origenes arripuit, ut in sequentibus observabimus. Verum frustra id queri à nobis, & labis hujus expertem fuisse Origenem conijcere possumus ex Cyrilli Hierosolymitani Catechesi XV, qui hæresim illam in Marcello & Photino ulciscens recens illam exortam dicit, *αποστατος αποβουου*, quod utique non dixisset, si jam inde fuisset ab Origenis temporibus propagata. Reliquam aduersus id commentum Theophili dissertationem prætermitto, quæ maledictis tantum pugnat, nec quicquam profert seria responsione dignum.

QVÆSTIO QVARTA.

DE B. MARIA VIRGINE.

I. *Vtrum Christum & B. Mariam Virginem purificatione post partum opus habuisse Origenes existima verit.* II. *Vtrum claustrum virginittatis B. Mariæ in partu referatam opinatus sit.* III. *Vtrum B. Mariam peccatis obnoxiam putaverit.*

I. **G**EMINAM, eoquæ amplius, unica Homilia, quæ numero decima quarta est in Lucam, reprehendendi sui causam dedit Origenes: priorem, quum Christum asseruit & Mariam purificatione post partum opus habuisse; alteram, quum apertum fuisse claustrum virginittatis B. Mariæ in partu docuit. Vtrumque suo ordine ventilabimus; & nunc quidem de priore. Origenes Luca caput 2. interpretans, in hæc verba verſus 22. *ουκ ην καθαρισμος αι ιματια του πατρως του ιουδαου του ιουδαου, ην η ιουδαου ιουδαου*, sic perorat: *Propter purificationem, inquit, eorum. Quorum, eorum? si scriptum esset propter purificationem ejus, idest Maria que pepererat, nihil questionis oriretur, & audacter diceremus Mariam, qua homo erat, purificatione indignisse post partum. Nunc vero in eo quod ait, dies purificationis eorum, non videtur unum significare, sed alterum, seu plures. Legerat nempe, uti nunc quoque legitur, *ουκ ην καθαρισμος του ιουδαου*, quam lectionem Interpretationes Syriaca, Æthiopica, & Persica, & Patres aliquot, ac codices bene multi tuerunt. Alij, neque pauci habent *αυτου*, sed legendum omnino *αυτου*, juxta Vulgatam, & Arabicam Interpretationem Erpenianæ editionis. Vni siquidem puerperæ purificationem fuisse adhibitam, non etiam infanti constat ex Levit. 2. Corrupta itaque vocis illius *ουκ ην* lectio Origeni fucum fecit, & Christum itidem ut Mariam purificationem opus habuisse persuasit. Christo itaque ut reliquis hominibus applicabat dictum Iobi, *Neminem esse mundum à sorde: ne si unius quidem diei fueris vita ejus*. Sordes autem à peccato hic distinxit, atq; sordescere animam putavit, cum mortale subit corpus è vili & sordida concretum materia; ac sese proinde inquinasse Christi animam cum corpus in muliebris uteri angustijs delitescens sibi adjunxit. Sic ille in eadem Homilia: *Πατε & σωτωρ λογουιτα: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis. Videbat in matris utero immunditiam corporum, visceribus ejus hinc inde vallatus, terrena facis patiebatur angustias: unde assimilatus se vermi & dicit: Ego sum vermis, & non homo.**

At Tertullianus libro De carne Christi, cap. 4. & libr. 3. contra Marcion. cap. 11. de Domini postri corporatione agens, pejora etiam deblaterat, nam præter spurcitiis genitalium in utero elementarum, humoris & sanguinis, sæda coagula carnis ex eodem cœno alenda per novem menses; partus quoque immunda & pudenda tormenta, & ipsius exinde puerperij spurcos, anxios, ludicros exitus fingit. Quæ ab Hæreticis objecta neutiquam ipse distinebatur, sed Deo indigna esse negabat, contra Marcionistas.

Sanctam

A Sanctam vero Virginem cum morte aliarum foeminarum per vulvæ referationem Christum enixam esse sibi Origenes finxerit, ut mox disputabimus, credi quoque posset profusam ab ea, itidem ut ab aliis, partus colluviem existimasse, unde minime mirum foret purgandam quoque fuisse ipsam asseverasse: sed omnino istud, nisi me mea fefellit diligentia, in Origene expressum non est. Sui ergo ei sufficiunt errores, nec alieni temere huic affigendi sunt. Hanc potius Sixti Senensis Annotationem, quæ libr. 6. Biblioth. ^{Ann. 136.} intexta est, admittamus: *Intelligit fortasse Origenes, non de purgatione ab immunditiis & sordibus partus, quibus nulli dubium est Mariam non fuisse obnoxiam, sed de ritibus, & ceremoniis, quibus Moses puerperas lustrari iusserat: has necesse erat servari à matre illius, qui Legem impleturus venerat, non destructurus. Illud ex eo confirmatur, quod Homil. 8. in Levit. scribit Origenes eas solum*

B mulieres in pariendo esse immundas, quæ semine admisso concipiunt, & pariunt; quæ vero semine neutiquam suscepto peperit, eam vero immundam non esse. Quorum ea germana sunt, quæ repræsentant Catenæ ex Origene in Levit. 12. 2. *μη ητις απεματιση η νεος απεν παρλιου: οδζει το εαο απεματιση, απεματιση τον πα: & την απεν. αλλ' εφιστημι μη ποτι ινα απεματιση η υβλια οχι εν τω απεματιση, η ποτι απεν, μη νεματιση απεματιση. Η γε θρησκια τον απεματιση, ειναι) εδον τω: Addamus denique insignem locum ex Homil. 12. in Levit. quo generationis Christi & virginis Mariæ corporis mundities disertissime prædicatur: *Omnis qui ingreditur hunc mundum in quadam contaminatione effici dicitur. Propter quod & Scriptura dicit: Nemo mundus à sorde, ne si unius diei fuerit vita eius. Hoc ipso ergo quod in vulva matris est positus, & quod materiam corporis ab origine paterni seminis sumit, in patre & in matre contaminatus**

C dicitur. Aut nescis quia cum quadraginta dierum factus fuerit puer masculus, offertur ad altare, ut ibi purificetur, tanquam qui pollutus fuerit in ipsa conceptione, vel paterni seminis, & el uteri materni? *Omnis ergo homo in patre & in matre pollutus est; solus vero Iesus Dominus meus in hac generatione mundus ingressus est, in matre non est pollutus: ingressus est enim corpus incontaminatum. Ipse enim erat qui & dudum per Salomonem dixerat: Magis autem cum essem bonus, veni ad corpus incoquinatum. Non est ergo contaminatus in matre; sed ne in patre quidem; nihil enim Ioseph in generatione eius præter ministerium præstitit & affectum.*

Sic autem de sacro Mariæ puerperio sentit Catholica Ecclesia antiquorū Patrū dogmatis imbuta, et si uterus de die in dies infloresceret (placet enim Tertulliani verba, repudiata licet ^{Tertull. De carn. Christi cap. 44} ipsius sententia, retinere) gravem tamen, anxium, incertum libidinibus fastidij & gula neutriquam fuisse; foras vero infantem non cum suis impedimentis profusum & oblitum, quemadmodum aliis omnibus puerperis solet contingere, sed absque ullis inquinamentis & sordibus prodiisse. Quamobrem Canone 79 Synodi Quinisextæ abrogatur consuetudo à nonnullis observari solita illis temporibus, similibus coquendi post diem Nativitatis Christi, & eam sibi invicem impertiendi, honores scilicet prætextu secundinarum impollute Virginis matris: rationem reddit Synodus, esse quippe ἀδόξωτον & ἐν τῷ πατρὶσι θεῶν τόποις, ὡς & ἀκαθάρτος οὐσῶν τε Secundinis carentem Virginis divinum partum, ut qui semine caruerit.

II. Alia quoque, ac gravius criminatio ex his ejusdem Homilia verbis oritur: *Quemcumque de utero effusum matrem dixeris, non sic aperit vulvæ matris suæ, ut Dominus Iesus; quia omnium mulierum non partus infantis, sed viri coitus vulvæ referat. Matris vero Domini eo tempore*

E *vulvæ referatæ est, quo & partus editus, quia sanctum uterum, & omni dignatione venerationis venerandum ante Nativitatem Christi masculus omnino non tetigit. Per referationem vulvæ Christum editum censet. Par est Tertulliani cespitatio in libro De carne Christi, cap. 23. ibi quippe*

B *Mariam virginitatis decus (integritatis nempe cuiusdam corporis, quæ virginibus inesse solet, & primo viri congressu obreritur ac violatur) referata in partu vulvæ amississe docet. Post alia vero sic disserit: Omne masculinum adaperiens vulvæ, sanctum vocabitur Domino. Quis vere sanctus, quam Dei Filius? Quis proprie vulvæ adaperuit, quam qui clausam patefecit? Ceterum omnibus nuptiæ patefaciunt. Itaque magis patefacta est, quia magis erat clausa. Vtique magis non virgo dicenda est quam virgo, saltu quodam mater antequam nupta. Et quid ultra de hoc retractandum est? cum hac ratione Apostolus non ex Virgine, sed ex muliere editum Filium Dei pronuntiavit, agnovit*

F *adaperta vulvæ nuptialem passionem. Eandem postmodum opinionem amplexus est Iovinianus Hæreticus, & eam hodieque tuentur Heterodoxi nostrates, uterum virgineum Christo transeunti referatum quidem, patens iter præbuisse docentes, sed mox divulsas partes Dei nutu pristinas repetiisse sedes, & in unum coaluisse. Nec multum hinc abludit Durandus à sancto Porciano, inviolatum quidem perseverasse virginitatis sigillum desiniens, sed amplificatos meatus viam patefecisse.*

Origeniana sententia contraria decernuntur in prima Homiliarum in diversos, quæ autorem non habere Origenem vel hinc potest existimari. Sic illa: *Quemadmodum Danieli intra lacum Leonum incluso, claustris non apertis allatum est prandium ab Apacuc; ita & hæc Virgo sancta genuit Deum, sed intacta permansit; mater effecta est, sed virginitatem non amisit; genuit infantem; & ut dictum est, Virgo permansit; mater Filij facta est, & castitatis sigillum non perdidit,*

Atque illud est optima Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum partis, & Ephesini præterea Concilij decretum, perpetuo Ecclesiæ Catholicæ consensu comprobatum, & hoc Ezechielis Prophætæ oraculo corroboratum. *Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, critique clausa Principi. Quo illibatam & in conceptu, & in partu Mariæ virginitatem futuram, Christi que corpus clausis uteri repagulis eodem modo foras proditurum, quo ad Discipulos obferatis foribus penetravit, prænuntiari affirmant Patres plerique.*

Verum Origenis reprehensioni intercedit Genebrardus, & Ambrosij ac Hieronymi auctoritatem & exemplum præterit, quorum uterque claustrum virginitatis à Christo in partu apertum fuisse dicit. Adjungere poterat Achanasium, Basilium, & alios præterea, qui de virgineæ vulvæ apertione similiter differunt. Sed ea omnibus iis exceptio adhibenda est, qua ad solvendum Ambrosij locum usus est Thomas p. 3. q. 28. a. 2. ita nempe locutos Patres illos, cum illud Evangelistæ exponerent: *Omne masculinum adaperiens vulvæ, sanctum Domino vocabitur*: quod quidem ex vulgata loquendi consuetudine usurpatum est, non ad significandam virginei claustrum apertionem, sed exitum duntaxat prolis de utero. Thomæ responsum descendunt alij Ambrosij & Hieronymi loci, quibus irruptum perseverasse in puerperio virginitatis sigillum manifeste tradunt; qualis ille est Ambrosij à libro De institutione virginis, cap. 7. *Porta igitur Mariæ, per quam Christus intravit in hunc mundum, quando virginali fusus est partu, & genitalia virginitatis claustra non solvit. Mansi intemeratum septum pudoris, & inviolata integritatis daravere signacula, cum exiret ex Virgine*: & ille ipse Hieronymi à libr. 2. contra Pelagian. quem Origeniano similem esse vult Genebrardus, quique ei ex diametro oppositus est. En illum: *Solus Christus clausas portas vulvæ virginis aperuit, qua tamen clausa jugiter manserunt*. Vtilius ergo suam Origeni excusando navasset operam Genebrardus, si dixisset de Mariæ virginitate haudquaquam ab Origene fuisse detractum, etiam si pertractas in pariendo virginitatis fores crediderit; (quod ipsum tamen ab Ecclesiâ reprobatum est) non in integritate quippe carnis, sed in constanti voluntatis proposito virginitatem consistere: nam *Integritas corporalis membri per accidens se habet ad virginitatem, in quantum scilicet per hoc quod ex proposito voluntatis abstinet quis à delectatione venerea, remanet integritas in membro corporeo. Unde si contingat quod per alium modum aliquo casu membri integritas corrumpatur, non magis præjudicat virginitati, quam si corrumpatur manus aut pes*. Verba sunt S. Thomæ 2. 2. q. 152. a. 1. Notandum sane, inquit Eligius Noviomensis Homil. 2. quod dicitur: *Omne masculinum adaperiens vulvæ, quia his verbis Evangelistæ morem sanctæ natiuitatis expressit. Et non sic intelligi voluit, sicut latrant Hæretici, quod Christus uterum matris nascendo virginitate privaverit: cum mulier non tunc virginitatem amittat, quando parit, sed quando cum viro dormit*. Huc confert quod Tractat. 26. in Matth. ex traditione quadam literis mandavit Origenes de morte Zachariæ idcirco illata, quia Mariæ, postquam Servatorem enixa est, in quodam Templi loco virginibus destinato consistere permisisset, & dixisset prohibentibus eam, quoniam *digna est virginum loco, cum sit virgo*.

III. Beatam Virginem nullum unquam in se concepisse peccatum, hodie Ecclesiæ ratum est, & Tridentini Concilij firmatum auctoritate decretum. Quo acquiescendum potius est, quam Veterum disctis, si qui secus sentire visi sunt. Inter illos numerandus Origenes, qui Legi peccati Mariam Christi matrem non obnoxiam fuisse modo, sed & paruisse pronuntiavit his verbis: *Quid potamus quod scandalizatis Apostolis mater Domini à scandalo fuerit immunis. Si scandalum in Domini passione non passa est, non est mortuus Iesus pro peccatis ejus. Si autem omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, iustificati gratia ejus, & redempti, utique & Mariæ illo tempore scandalizata est. Et hoc est quod nunc Symeon prophetat dicens: Et tuam ipsius animam, qua scis ab que viro peperisse te virginem, qua audisti à Gabriele: Spiritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, penetrabit infidelitatis gladius, & ambiguitatis mucrone ferietis. Iacent illa in Homil. 17. in Luc. quæ w. 32. propemodum in Epistolam 317 retulit Basilium; gladio enim illo dubitationem quamdam à Symeone notatam esse scribit, quæ Mariæ animam in partes, mortem patiente Christo, divisura erat, juxta Christi oraculum: *Omnes scandalizabimini in me*; alioquin ad eam mortis Christi fructum non fuisse perventurum. Eodem verba Symeonis detorquent Titus Bostrenus, Amphiloehius Orat. 3. De occursum Domini, Chrysostomus in Psalm. 13. Cyrillus in Iohann. Auctor libri Questionum Veteris & Novi Testamenti Augustino adscripti Quest. 73. & Theophylactus in Luc. 2. Quorum nonnulli Virginem post fluctuationem illam animo confirmatam fuisse dicunt, Basilium hujus auctorem sententiæ pressius affectati.*

Origenes itidem Homil. 20. in Luc. dubiæ & incertæ fidei Mariam ita accusat: *Simul & illud attendite, quod quamvis in possessione Patris sui fuit (Iesus) sursum erat quia necdum plenam fidem Ioseph & Mariæ habebant, propterea sursum cum eo manere non poterant. Et paulo post: Mariæ autem conservabat omnia verba hæc in corde suo; plus aliquid quam de homine suscipiebatur. Eandem*

- A** exiguae fidei culpam Mariae affingit Tertullianus libr. De carne Christi, cap. 7. *Sed quae ratio responsi, inquit, matrem & fratres ad praesens negantis, discat etiam Apelles. Fratres Domini non crediderunt in illum, sicut & in Evangelio ante Marcionem edito continetur. Mater aequae non demonstratur adhaesisse illi, cum Martha & Maria alia in commercio ejus frequententur. Hoc denique in loco apparet incredulitas eorum, cum is doceret viam vitae, cum Dei regnum predicaret, cum languoribus & viriis mendendis operaretur, extraneis defixis in illum tam proximi aberant.* Sed causam pro eo dicit Pamelius, & totam incredulitatis notam in fratres transfert; & Matrem Christo non adhaesisse eatenus tantum dici vult, quatenus non omnibus Christi concionibus interfuit. Laudabilis quidem, sed irritus est Pamelij conatus: ecquanam enim adversus tam apertam sententiam valeat exceptio? Nam ait hoc in loco apparuisse incredulitatem eorum, cum predicaret
- B** Christus regnum Dei, & extraneis in illum defixis abessent proximi. Atqui Virginem dixit non aequae adhaesisse Christo ac Martham & Mariam. Virginem igitur, itidem ut Domini fratres, incredulitatis arguit. Origenem quoque contra Rhenanum idem ipsi crimen objicientem defendere parat Pamelius hoc argumento, quod B. Virginem immaculatam appellet. Commodius locum ex Homil. 20. in Luc. proxime adductum exponere fatagit Sixtus Senensis libr. 5. Biblioth. Puto, inquit, Origenem vocabulo plena fidei intellexisse plenam Annot. 140 cognitionem omnium mysteriorum divinitatis & humanitatis Christi, quam Maria Virgo nondum eo tempore habebat; quamvis ea omnia, quae tum de Christo noverat, certissima & inconcussa fide teneret. Ad priorem vero ex Homil. 17. diluendum locum conducere poterat Thoma solutio, du- Thom. p. 3. 9. 27. d. 4. bitationem illam, admirationem & discussionem interpretantis, si non rejicula illa scandali &
- C** infidelitatis voces occurrerent. Porro absone hae, & ab Ecclesiae placitis discrepans Veterum aliquot de Mariae sententia, aliaque ejusmodi nonnullae, quas brevitati consulentes praetermittimus, causam dederunt Lutheranis & Calvinistis, cur B. Mariam reliquorum more hominum peccasse sciscerent.

QVÆSTIO QVINTA.

DE ANGELIS.

- D** I. Vix certi quicquam Origenis aetate de Angelis fuerat definitum. II. Queritur quo tempore Angelos, & rationis compotes naturas reliquas à Deo conditas, & in peccatum delapsas ratus sit. III. Vtrum Angelos corporatos esse censuerit. IV. Sibi videtur aliquando non constare: V. sed conciliantur discordantes loci. VI. Vtrum animam illis inesse, an ipsos esse animas dixerit. VII. Angelorum inter & Daemonum corpora discrimen aliquando tenuitatis constituit. VIII. Consentes habet Patres bene multos. IX. Origeniana sententiae radix investigatur. X. Vtrum aquas quae supra & infra Firmamentum sunt, Angelos esse arbitratus sit. XI. Ecquid de Angelorum libertate, meritis, gratia, remuneratione, ac poenis statuerit. XII. Patrum multorum adversus hanc ipsius doctrinam contraria. XIII. Vtram priorem crediderit hominum an Daemonum naturam, exploratur. XIV. Ex ipsis Origenis verbis sententia illius super Angelorum libertate ac meritis aperitur: XV. in qua tamen videtur nonnumquam titubare. XVI. Causae huic Patres aliquot suffragantur. XVII. Origeni favent alia quaedam. XVIII. Vtrum Angelos ab hominibus erudiri persuasum habuerit. XIX. Expenditur ejus sententia de Angelis judicandis; XX. cujus fundamenta aperiuntur. XXI. Eam frustra excusare conatur S. Thomas. XXII. Quo tempore extrema supplicia Daemonibus vel insuetis vel infligenda Origenes crediderit. XXIII. Origeni assentiantur Patres plerique. XXIV. Vtrum hominum sanctitate florentium animas Angelos esse senserit. XXV. Nonnullorum criminationibus opinionis hujus causa fuit obnoxius. XXVI. Ventilatur ejus sententia de tutelaribus Angelis; ac primum Gentium, XXVII. Ecclesiarum, XXVIII. hominum singulorum, XXIX. & verum anima carentium. XXX. Vtrum unicuique Genti & homini Angelos duos, bonum unum, malum alterum simul assistere putaverit. XXXI. Fons Origenianarum de Angelis tutelaribus sententiarum ostenditur: XXXII. adstipulatores Patres recensentur. XXXIII. Ee & ex Origenis fluctuatione excusari possunt. XXXIV. Quid de Angelis *ἄγγελοι* opinatus sit, indagatur. XXXV. Queritur, quid senserit de Angelis remunerationum & poenarum